

Julian Sulowski

"Jesu ureigener Tod : exegetische Besinnungen und Ausblicke", Heinz Schürmann, Freiburg-Basel-Wien 1975 : [recenzja]

Collectanea Theologica 46/3, 216-217

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

pozostawienie dziecka przypadkowemu rozwojowi pod względem norm postępowania i kontaktów z ludźmi. Taki leseferyzm prowadzi zwykle do utrwalenia się u niego postawy społecznej.

A. Vergote, profesor psychologii religii na uniwersytecie w Lowanium, omawia szczegółowiej niektóre aspekty szczerości w wierze. Nawijając do pierwszego z autorów ujmuje szczerość jako wewnętrzną wolność serca, stanowiącą podstawowy wskaźnik zdrowia psychicznego. Według Freuda, charakterystyczną cechą człowieka normalnego jest zdolność do pracy i miłości wyrażająca się w tym, że człowiek pracuje i kocha z własnego wewnętrznego przymusu. Uwzględniając to twierdzenie Vergote stwierdza, że warunkiem koniecznym do harmonijnej pracy i miłości jest wewnętrzna wolność człowieka. Wolność ta jest z kolei warunkiem szczerości, a zarazem ją umacnia. Otóż zdaniem autora akt wiary zakłada szczerość jako swoją ludzką, naturalną podstawę, a jednocześnie umacnia zdrową psychicznie szczerość. Rozwijając te myśli autor omawia kulturowe i psychologiczne przeskody do zaistnienia szczerzej wiary oraz próbuje odpowiedzieć na pytanie, jakie zwyrodnienia wiary i szczerości szkodzą zdrowiu psychicznemu.

ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

Heinz SCHÜRMAN, *Jesu ureigener Tod. Exegetische Besinnungen und Ausblicke*, Freiburg—Basel—Wien 1975, Verlag Herder, s. 155.

Zło i cierpienie dręczące ludzkość stawia się wciąż jako zarzut przeciw wierze w Boga. Kwestionuje się także orędzie Nowego Testamentu o zbawieniu świata przez mękę i śmierć Jezusa Chrystusa na krzyżu, a przynajmniej wysuwa się pytanie o sens tej śmierci. Teologiem, który najmocniej zakwestionował wiarygodność biblijnego orędzia o zbawieniu przez śmierć Chrystusa jest R. Bultmann. Jego zdaniem nie możemy wiedzieć, jak Jezus rozumiał swoją mękę i śmierć, oraz czy i jaki sens w niej widział (s. 16). Treść orędzia Nowego Testamentu jest bowiem według niego rezultatem refleksji wierzącej wspólnoty uczniów Chrystusa nad tzw. „nagim faktem”, jakim była wstrząsająca męka i śmierć ich Mistrza.

Mając na oku tę problematykę Heinz Schürmann przepracował kilka swoich artykułów, aby je wydać w niniejszej książce. Jej tytuł można przetłumaczyć: „Autentyczna śmierć Jezusa, (czyli taka jak ją pojmował i przeżywał sam Jezus), rozważania egzegetyczne i perspektywy”. W podtytule autor pragnie zaznaczyć, że nie ma zamiaru omawiać całej teologii krzyża. Celem jego jest raczej ukazanie i uzasadnienie dążenia tzw. przedpaschalnego Jezusa (*vorösterlicher Jesus*, s. 13) do męki i śmierci krzyżowej. Następnie autor pragnie przedstawić uniżenie się Jezusa jako podstawowy wzór i normę życia chrześcijańskiego oraz ukazać perspektywy rozwoju teologii, jakie wynikają z pogłębionej refleksji nad tajemniczą rzeczywistością krzyża. Według Schürmanna możemy poznać, jak Jezus „przedpaschalny” pojmował i przeżywał swoją własną śmierć (rozdział I). Niezawodnym źródłem tego poznania jest uwiecznione dzieło Jezusa w „popaschalnej” Uczcie Pańskiej (s. 66 — rozdział II). Stąd rozdzielanie Jezusa „przedpaschalnego” od Chrystusa „popaschalnego” jest nieporozumieniem. „Popaschalny” Chrystus jest bowiem tym samym Jezusem, który „obarczył się naszym cierpieniem” (Iz 53, 4) i który „poniósł grzechy wielu i oręduje za przestępcami” (Iz 53, 12). Tak postępując Jezus stał się wzorem i podstawową normą postępowania chrześcijan. Powinni oni nosić brzemiona jedni drugich, aby wypełnić „prawo Chrystusowe” (Gal 6, 2 — rozdział III). Tę linię rozważań zamyka rozdział o Chrystusie całkowicie żyjącym dla Ojca w Duchu Świętym a jednocześnie „dla nas ludzi i dla naszego zbawienia”. Właśnie w swojej śmierci na krzyżu ujawnia się najpełniej tzw. wertykalny i horyzontalny charakter

życia Jezusa. To istnienie „dla” (dla Boga i ludzi) nazywa Schürmann terminem *Pro-Existenz*. Chrystus żyjący dla Boga i ludzi, a nie jakiś Chrystus sam w sobie, stanowi zdaniem Schürmanna centrum naszej wiary.

Pytanie o autentyczną śmierć Jezusa wiąże się z pewnym okresem rozwoju bibliistyki, kiedy bibliści usiłowali dotrzeć do autentycznych słów Jezusa (*ipsissima verba Jesu*), stanowiących według ówczesnych poglądów podstawę obecnych ewangelii. Potem okazało się, że słowa Jezusa można zrozumieć jedynie w ścisłym związku z Jego czynami, a czynów Jego nie można pojąć bez słów. Stwierdzenie tej prawdy postawiło przed bibliстами olbrzymie trudności metodologiczne w badaniu dzieła Jezusa. Stąd zamiast pytać o autentyczne czyny i słowa Jezusa zaczęto się pytać o dążenie Jezusa, o jego zamiar, o cel, do którego dążył przez całe swoje życie ziemskie. W procesie badania dążeń Jezusa uświadomiono sobie, że nie można ich pojąć w oderwaniu od kontekstu Jego losu życiowego, a przede wszystkim w oderwaniu od Jego śmierci, którą przyjął. Stąd też odpowiedź na pytanie o autentyczną (*ureigener*) śmierć Jezusa odsłania nam centralną i najgłębszą tajemnicę Jezusa.

Autor twierdzi, że tytuł tego tomiku można rozumieć jeszcze głębiej. „Każdy człowiek umiera swoją własną śmiercią, i to tym bardziej własną (oryginalną) im głębiej i pełniej żył. Można by mówić o własnej śmierci Jezusa w tym sensie, w jakim Jego życie nasuwa myśl, że przebył On przypadkiem wszystkim ludziom śmierć w niepowtarzalnej czystości intencji i powierzeniu się Bogu, a więc w sposób najbardziej oryginalny, tak że w tej śmierci dokonało się najwyższe, jakie sobie można wyobrazić ludzkie wzniesienie się do Boga. W tym sensie śmierć Jezusa można pojmować jako wydarzenie jedyne, niepowtarzalne, jako najszerze z możliwych otwarcie się stworzenia na Boga” (s. 12). Śmierć Jezusa jest jednak nie tylko całkowitym powierzeniem się Bogu, ale zarazem całkowitym zaangażowaniem się Jezusa „dla nas ludzi i dla naszego zbawienia”. Jako śmierć Syna Bożego, który wydał samego siebie za nas (Gal 2, 20), była ona wydarzeniem w najwyższym stopniu wyjątkowym, była bowiem śmiercią zbawczą, „całkowicie własną śmiercią Jezusa”.

Autor zalicza niniejszą książkę do gatunku medytacji teologicznej o charakterze interdyscyplinarnym. Toteż mogą odnieść z niej wielką korzyść zarówno bibliści, jak dogmatycy oraz kaznodzieje i katecheci.

ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

Claus SCHEDL, *Baupläne des Wortes, Einführung in die biblische Logotechnik*, Wien 1974, Verlag—Herder, s. 247.

Zdaniem wydawcy książka stanowi genialny zarys nowej teorii, która może się stać punktem zwrotnym w interpretacji Biblii. Panująca bowiem dotychczas *Formgeschichte* usiłowała dotrzeć do stadium poprzedzającego obecny tekst biblijny, lekceważąc nieraz tekst aktualnie istniejący. Metoda *Formgeschichte* próbowała ustalić różne źródła i warstwy obecnego tekstu biblijnego oraz idee przewodnie tradycji zapoznając, zwłaszcza w ujęciach skrajnych, fakt natchnienia Biblii przez Boga. Autor niniejszej książki poważnie kwestionuje metodę *Formgeschichte* przeciwstawiając jej nową dyscyplinę, którą nazywa logotechniką biblijną (od gr. *logos* — słowo i *techné* — sztuka), czyli biblijną sztuką słowa. Używając tej nazwy nawiązuje do języka nowogreckiego, w którym *logotechnia* oznacza literaturę piękną, tworzoną według określonych praw formalnych. Schedl zajmuje się przede wszystkim tekstem aktualnym, jego formowaniem się i strukturą językową.

W pierwszej części książki (do s. 52) wprowadza czytelnika w problematykę i metodę stosowaną w całości dzieła. W drugiej demonstruje tę